

Folkhälsomyndigheten

Indikatorbeskrivning

Risikkonsumtion

Datum: 2025-12-17

Indikatoruppgifter

Indikatornamn:	Risikkonsumtion
Indikatoransvarig myndighet/organisation:	Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)
Indikatortyp:	Utfallsindikator
Redovisningsnivå:	Riket

Källa

Namn på undersökning:	Monitormätningarna
Ansvarig myndighet/organisation:	Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

Beskrivning av register/undersökning:

Monitormätningarna genomförs i den svensktalande befolkningen 17–84 år. Datainsamlingen sker med hjälp av ett frågeformulär som besvaras via telefonintervju eller (sedan 2019) en digital enkät, vilken distribueras till respondenterna via en sms-länk. Urvalet dras ur PAR-konsument, som är en databas med samtliga för undersökningen tillgängliga telefonabonnenter. Urvalet är individbaserat och personer med fasta telefonnummer och/eller mobilnummer ingår. Nya urval genomförs varje vecka och varje urval bearbetas under en fyraveckorsperiod. Intervjuer genomförs löpande under året under alla veckodagar, förutom storhelger. Totalt deltar ungefär 350 personer i veckan, vilket motsvarar drygt 18 000 personer per år. Under perioden 2018–2020 ställdes alkoholvanefrågorna endast till en begränsad del av urvalet. För mer information, se publicerade rapporter från Monitormätningarna på CAN:s hemsida www.can.se.

Metodbeskrivning

Indikatordefinition:

Indikatorn avser andel (%) i befolkningen (17–84 år) som druckit minst 14 standardglas (män) respektive 9 standardglas (kvinnor) i veckan, eller som har minst ett dryckestillfälle med intensivkonsumtion per månad. För en mer utförlig beskrivning av indikatorn se 'Indikatorbeskrivning'.

Specifisering av variabler:

Följande frågor ligger till grund för beräkningarna av genomsnittlig veckomängd:

Frågeformulering: 'Hur ofta har du druckit folköl/starköl/vin/starkvin/sprit/starkcider eller alkohol under de senaste 30 dagarna?' Svartalernativ: 'I stort sett varje dag', '4-5 gånger i veckan', '2-3 gånger i veckan', 'Ungefär 5-6 gånger', 'En gång i veckan', 'Ungefär 2-3 gånger', 'Ungefär en gång', 'Aldrig' eller 'Vet ej'.

Frågeformulering: 'När du druckit folköl/starköl/vin/starkvin/sprit/starkcider eller alkohol, ungefär hur mycket dricker du då?' Svartalernativ: Respondenten kan uppge antingen antal centiliter eller antal förpackningar och förpackningsstorlekar enligt följande: '5 cl', '10 cl', '20 cl', '25 cl', '27,5 cl', '33 cl', '35 cl', '50 cl', '70 cl', '75 cl', '100 cl (1 liter)', '150 cl (1,5 liter)', '300 cl (3 liter)', '500 cl (5 liter)', '1 flak 24 burkar 33 cl', '1 flak 24 burkar 50 cl' eller 'Annan förpackningsstorlek'.

Hela frågebatteriet ställs separat för respektive alkoholdryck.

Följande fråga mäter intensivkonsumtion:

Frågeformulering: 'Hur ofta under de senaste 30 dagarna har du vid ett och samma tillfälle druckit alkohol så att det motsvarar minst en flaska vin (75 centiliter), 5 snagsglas sprit (25 centiliter), 4 burkar starköl/starkcider eller 6 burkar folköl?' Svartalernativ: 'I stort sett varje dag', '4-5 gånger i veckan', '2-3 gånger i veckan', 'Ungefär 5-6 gånger', 'Ungefär en gång i veckan', 'Ungefär 2-3 gånger', 'Ungefär en gång', 'Aldrig' eller 'Vet ej'.

Indikatorn är uppdelad i två segment. Ett segment avser nuvarande metod från och med 2019 och ett segment avser tidigare metod fram till 2019.

Beskrivning av beräkning:

Mängden alkohol per dryck beräknas genom att antal tillfällen multipliceras med mängd konsumerad alkohol per tillfälle. De uppgivna volymerna räknas om till antal liter 100 % alkohol. Denna omräkning baseras på de av Systembolaget redovisade alkoholhalterna i respektive dryckeskategori för respektive år. Därefter summeras de enskilda dryckesmängderna till total mängd konsumerad alkohol.

Som riskkonsument definieras den som antingen genomsnittligt dricker motsvarande minst 14 standardglas i veckan (män) respektive 9 standardglas (kvinnor) per vecka, eller den som har uppgett något av svartalernativen 'I stort sett varje dag', '4-5 gånger i veckan', '2-3 gånger i veckan', 'Ungefär 5-6 gånger', 'Ungefär en gång i veckan', 'Ungefär 2-3 gånger', eller 'Ungefär en gång' på frågan om intensivkonsumtion.

De som deltar i undersökningen viktas sedan 2019B med hänsyn till variablerna kön, ålder, utbildningsnivå, utländsk bakgrund och region (SKR-region). Till och med 2019A viktades resultaten med avseende på kön, ålder och region (H-region).

Svarsfrekvens:

Svarsfrekvensen halverades i grova drag mellan 2004 och 2015, från ca 50 till 27 procent, för att därefter stabiliseras. Införandet av mobilsvartalernativ 2019B ökade svarsfrekvensen och 2021 uppgick denna till 34 procent. Bortfallet utgörs av personer som av olika skäl inte gått att nå eller som har avböjt att delta. För mer information, se publicerade rapporter från Monitormätningarna på CAN:s hemsida www.can.se.

Jämförbarhet över tid

Till följd av metodologiska förbättringar (utökad svarsväg och förfinad viktvariabel) är resultaten inte fullt jämförbara före och efter 2019. Detta år genomfördes parallella datainsamlingar för att kunna effekterna på resultaten med tidigare (2019A) och nuvarande (2019B) metodik.

Utvecklingsarbete

Vid halvårsskiftet 2013 genomfördes förändringar i Monitormätningarnas metodik. Tidigare bestod urvalet av ett telefonnummerbaserat representativt befolkningsurval av svensktalande personer. Det omfattade hushållstelefonnummer med kompensation för hemliga telefonnummer. Ett urval drogs per månad och intervjuerna genomfördes under drygt två veckor varje månad. Från 2013 används istället ett individbaserat urval och intervjuerna genomförs kontinuerligt, med ungefär 350 intervjuer per vecka. Ett nytt urval dras varje vecka och det bearbetas under fyra veckor. Åldersintervallet för personerna i urvalet ändrades från 16-80 år till 17-84 år. Förändringarna påverkade dock resultaten i mycket liten utsträckning, vilket innebär

att resultaten är jämförbara över tid. När resultat redovisas uppdelat på åldersgrupper syns vissa skillnader gällande den äldsta åldersgruppen (65-84 år). För mer information om de förändringar som genomfördes 2013. För mer information se CAN-rapporterna 140 och 142.

Metodologiska förbättringar genomfördes inför 2019 och detta år genomfördes parallella datainsamlingar med tidigare (2019A) och nuvarande (2019B) metod. Som nämnts ovan förfinades viktörfarandet från och med 2019B, samtidigt som respondenterna även gavs möjlighet att själva besvara enkäten digitalt, som ett alternativ till telefonintervju. Detta har påverkat resultatens jämförbarhet över tid. För mer information, se CAN-rapport 182, 201, 202, 204 och 213.